

Rešerše č. 1

Téma: Principy kvantitativního výzkumu a feministické impulsy v kvantitativní metodologii

Pro svoji první rešerši jsem si vybrala téma Principy kvalitativního výzkumu a feministické impulsy v kvantitativní metodologii. Konkrétně bych se chtěla zaměřit na problémy, se kterým se můžeme při realizaci kvantitativního výzkumu setkat, konkretizovat je pro oblast genderové problematiky a popsat principy, jak by se měl kvantitativní výstup provádět. Pro tuto rešerši jsem čerpala z knihy M. Dismana Jak se vyrábí sociologická znalost, konkrétně ze stran 56-91.

Nalezení spolehlivého ukazatele, který indikuje daný jev, je nejkritičtější a nejdůležitější operací ve výzkumu. Při kvantitativním měření používáme deduktivní metodu. To znamená, že vycházíme z teorie nebo obecně formulovaného problému. Tvoříme hypotézu, která navrhuje spojení mezi proměnnými. Kvantitativní výzkum může nalézt řešení jen pro takové problémy, které je možno popsat v termínech vztahů mezi pozorovatelnými proměnnými. Existují dva způsoby měření spolehlivosti ukazatelů, které využíváme ke kontrole proměnných, a to validní měření a reliabilní měření. Validní měření nám zajišťuje, že skutečně měříme ukazatel a jev, který jsme zamýšlely měřit. Reliabilní měření znamená, že při opakované aplikaci dává shodné výsledky při nezměněném stavu pozorovaného subjektu. Existuje spousta vědních oborů, ve kterých můžeme pokusem dokázat platnost pravidla. V těchto oborech, jako je např. matematika nebo fyzika, je přesně definována, co se stane, když například smícháme určité substance a pokud se budeme držet přesně pravidel, dostaneme pokaždé stejné, nevyvratitelné výsledky, které je možno vysvětlovat pouze jedním jediným způsobem. Bohužel sociologie mezi tyto vědní obory nepatří a proto se „prokazování pravidel“ musí provádět přes jiný typ výzkumu. Sociologické koncepty není možno pozorovat přímo, ale pouze nepřímo, a to například dotazováním.

V této oblasti musí probíhat transformace informací tak, abychom jim porozuměli. Je nutno, zkoumaná osoba dané otázky, příp. výzkumu porozuměla a porozuměla jí stejně jako to zamýšlel tvůrce této otázky. Navíc je ještě důležité, aby všichni respondenti pochopili otázku stejně a správně (ve smyslu stejně jako tazatel). V případě, že otázka bude nekonkrétní, případně ji bude možné pochopit různými způsoby, vždy dojde ke zkreslení výzkumu.

Dalším problémem u porozumění otázky může být také používání zkratk či cizích slov. Tazatel se často stydí přiznat, že cizímu slovu nebo zkratce nerozumí nebo ji nezná a tak na otázku nějakým způsobem odpoví. Protože však neodpoví pravdivě, může dojít opět k diferencí. V případě rozhovoru může být problém také s ochotou dané osoby svou odpověď verbalizovat – někdy je proto lepší dát respondentům vybrat z více možností.

Dalším problémem, který může výzkum znehodnotit, je neochota respondenta odpovědět pravdivě na otázku. Z pravdivé odpovědi můžou plynout pro dotazovaného různé sankce, příp. se za určité věci stydí a nechce v dotazníku přiznávat. Otázky by tedy neměly být definovány jako citlivé otázky o údajích, které lidé neradi zveřejňují, což ale často bývá dost individuální.

V případě nekonkrétnosti otázky mohou všichni respondenti odpovědět pravdivě, ale každý trochu jinak. Příkladem je výběr z odpovědí často, někdy, málokdy a podobně. Pro někoho znamená „často“ dvakrát týdně, pro někoho však dvakrát do měsíce. Zkresleny však mohou být také pravdivé odpovědi na dané otázky. Například u otázky typu „Cítíte se jako feministka/feminista?“ může být odpověď kladná nebo záporná. Pro různé lidi však může být hranice „bytí feministkou/feministou“ někde jinde. Pro někoho je feministka žena, která tvrdě

bojuje za svá práva, účastní se například demonstrací, pro někoho však žena, která souhlasí s tím, že muži a ženy by měli mít stejně vysoký plat za stejnou práci. Konkrétně slovo feministka je dle mého názoru v současné době natolik zprofanované, že se od něho spousta žen tvrdě distancuje, jako od něčeho špatného a neženského. Pamatuji si, že mi jedna moje kamarádka tvrdila, že přece nemůžu být feministka protože mám muže ráda a nemám s nimi problém - feministky přece proti mužům bojují. Dalším problémem u pravdivé odpovědi může být pocit, že to tak má správně být. Například u dotazu na dělení domácích prací mezi muži a ženami. Poté, co byly dlouhou dobu domácí práce považovány za čistě ženskou záležitost, může být občasné umytí nádobí mužem bráno jako něco mnohem více než umytí nádobí ženou, i když tedy muž reálně vykonává méně práce v domácnosti, bývá jeho zásluha ceněna a zvyšována, subjektivně to tedy může vypadat, že je dělba práce rovnoměrná. I v případě, že je množství domácích prací rozděleno rovnoměrně, může se lišit čas, který jednotlivým činnostem věnují při jejich vykonávání ženy a jiný čas, který mu věnují muži. Záznam odpovědi může být také zkreslený. Pokud je záznam pořizován přímo při rozhovoru, může dotazované osobě bránit při přirozené interakci, pokud je výzkum veden prostřednictvím dotazníku může odpověď znamenat něco jiného, než co subjektivně vyhodnotí výzkumník.

Zdroj:

Disman, M. 1993. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. Praha: Karolinum. s. 56-91

Tato rešerše zůstává na velmi konkrétní úrovni, kdy uvádíte poměrně banální příklady problematického kladení otázek, ale nijak už je nepropojujete s koncepty validity a reliability, které v úvodu zmiňujete. Z detailů nedovedete odvodit obecnější metodologické problémy a to jak zpracováváte feministickou kritiku dotazování naznačuje, že jste z literatury nic krom Dismana nečetla, jinak byste dokázala popsat jejich připomínky například k hierarchickému uspořádání vztahu výzkumník – respondent, nebo obecněji k pozitivistickému pojetí konceptů validity a reliability. Zatím zůstáváte velmi blízko laické úrovně interpretace metodologických problémů (fixujete se na porozumění otázkám z dotazníku).